

ÜDY 1-2-3-4

ODY 1-2-3-4

ORTAK DERS

ÜNİTE 6

Vergi Hukuku ve Uygulamaları

Vergileme süreci, vergi türleri ve taşımacının vergileri

🕒 Okuma süresi: 18 dakika

BEYAN
NAME

BU ÜNİTEDE

Verginin nasıl doğup tahsil edildiğini, uyuşmazlıkların nasıl çözüldüğünü ve bir taşıma firmasını ilgilendiren gelir, kurumlar, KDV ve motorlu taşıtlar vergisini öğreneceğiz. Kitaptaki oranlar eskidi; burada **2026'daki** oranlar var.

6.1 • KAVRAMLAR

Vergi, harç, resim

Vergi

Devletin egemenlik gücüne dayanarak, kamu giderleri için **karşılıksız** aldığı para.

Harç

Bir kamu **hizmetinden yararlanma** karşılığı alınan para (ör. tapu harcı).

Resim

Bir işin yapılmasına kamu kurumunca **izin verilmesi** karşılığı alınan para.

SINAVIDA SORULUR

"Vergiler kamu kuruluşlarının verdiği hizmet karşılığı alınır" ifadesi **yanlıştır**; bu harcın özelliğidir. Vergi karşılıksızdır.

Anayasadaki vergi ilkeleri: **kanunilik** (kanunsuz vergi alınamaz), **genellik** (herkes mali gücüne göre öder) ve **adalet**.

6.2 · TARAFLAR

Mükellef ve vergi sorumlusu

Kavram	Anlamı
Mükellef	Vergi kanununa göre üzerine vergi borcu düşen gerçek ya da tüzel kişi. Hak ehliyeti yeterlidir.
Vergi sorumlusu	Başkasının vergisini ödemekle sorumlu tutulan kişi. Ör. işçinin vergisini maaşından kesip yatıran işveren.
Tam mükellef	Türkiye’de yerleşik olan; bir takvim yılında 6 aydan fazla kalan da yerleşik sayılır. Tüm dünya geliri vergilenir.
Dar mükellef	Türkiye’de yerleşik değil, yalnız Türkiye’de elde ettiği gelir vergilenir.

6.3 · VERGİLEME SÜRECİ

Verginin dört aşaması

1

Tarh

vergi alacağının matrah ve oran üzerinden hesaplanması

2

Tebliğ

vergiyle ilgili işlemin mükellefe yazıyla bildirilmesi

3

Tahakkuk

verginin ödenecek aşamaya gelmesi

4

Tahsil

verginin kanuna uygun ödenmesi

Kavram	Anlamı
Vergiye doğuran olay	Vergi borcunu başlatan olay (ör. gelirin elde edilmesi)
Matrah	Verginin hesaplandığı değer ya da miktar
Muafiyet	Kişinin vergi dışında bırakılması
İstisna	Konunun vergi dışında bırakılması

6.4 · TARH ŞEKİLLERİ

Vergi nasıl hesaplanır?

Tarh şekli	Ne zaman?
Beyana dayalı	Mükellef matrahı beyannameyle bildirir. Temel yöntemdir.
İkmalen	Önce yapılan tarhtan sonra defter ve belgelerle matrah farkı ortaya çıkarsa.
Re'sen	Matrah defter ve belgelerle hiç ya da kısmen tespit edilemiyorsa ; takdir komisyonu ya da inceleme raporu belirler.
İdarece	Diğer üç yolun kapsamına girmeyen hâllerde vergi dairesince yapılır.

 SINAVDA SORULUR

"Teftiş" bir tarh şekli **değildir**. Defter ve belge yoksa yapılan tarh **re'sen tarhtır**.

6.5 · VERGİ BORCUNUN SONA ERMESİ

Borç nasıl biter?

Ödeme

Zamanaşımı

Terkin

Takas

Uzlaşma

Zamanaşımı	Süre
Tarh (tahakkuk)	Vergiye doğuran olayın olduğu yılı izleyen yılbaşından itibaren 5 yıl
Tahsil	Verginin vadesinin geldiği yılı izleyen yılbaşından itibaren 5 yıl

⚠ DİKKAT EDİN

Tebliğ ve ödeme güçlüğü vergi borcunu sona erdirmez. Takas: fazla ödenen vergiyi, başka bir vergi borcuna saymaktır.

6.6 · UYUŞMAZLIK

İdareyle anlaşamazsanız

Düzeltilme

Hesap hatası (matrahta, miktarda, mükerrer vergi) ya da vergilendirme hatası (kişide, konuda, dönemde) düzeltilir.

Uzlaşma

Tarhiyattan önce ya da sonra vergi ve cezanın miktarı idareyle görüşülerek anlaşılır.

Dava

Vergi mahkemesi → bölge idare mahkemesi → **Danıştay**. Dava açma süresi **30 gündür**.

SINAVDA SORULUR

Vergi uyuşmazlıklarında görevli yüksek mahkeme **Danıştay**dır; Yargıtay ya da Sayıştay değildir.

6.7 · CEZALAR

Vergi suçları ve cezaları

Tür	Açıklama
Vergi ziyaı	Ödev zamanında yapılmadığı için vergi eksik tahakkuk ederse kesilir.
Usulsüzlük	Şekil ve usul kurallarına uyulmazsa, vergi kaybı olmasa da kesilir.
Kaçakçılık	Sahte belge, hileli defter gibi fiiller; hapis cezası gerektirir ve ceza mahkemesinde görülür.

Cezayı ortadan kaldıran hâller

Ödeme, ölüm, zamanaşımı, uzlaşma, idarenin görüşüne uyarak yanılma, **mücbir sebep** (ağır hastalık, afet, kaza) ve **pişmanlık**.

AKILDA TUTUN

Pişmanlık hükümleri **gümrük vergisi** ve **emlak vergisinde** uygulanmaz.

6.8 · VERGİ TÜRLERİ

Üç büyük grup

Gelir üzerinden

Gelir vergisi · Kurumlar vergisi

Servet üzerinden

Motorlu taşıtlar vergisi · Emlak vergisi · Veraset ve intikal vergisi

Harcama üzerinden

KDV · ÖTV · Damga vergisi · Gümrük vergisi · Banka ve sigorta muameleleri vergisi · Harçlar

 SINAVDA SORULUR

Motorlu taşıtlar vergisi **servet** üzerinden alınır, harcama vergisi değildir. Her aşamadaki katma değeri vergileyen vergi **KDV**'dir.

6.9 · DEFTER VE BELGE

Vergi Usul Kanunu ödevleri

- ◆ Mükelleflerin ödevleri: **bildirim** yapmak, **defter tutmak**, belge düzenlemek, defter ve belgeleri **saklamak** (VUK'a göre 5 yıl).
- ◆ İşe başlama dışındaki değişiklik ve işi bırakma bildirimleri **1 ay** içinde yapılır.
- ◆ Tüccarlar defter tutma bakımından **iki sınıftır**:
1. sınıf **bilanço esası**, 2. sınıf **işletme hesabı esası**.
- ◆ Vergiyi doğuran olay **yemin hariç** her türlü delille ispatlanabilir.

Vergi Usul Kanunu, gümrük idarelerinin aldığı vergiler dışındaki tüm vergi, resim ve harçlara uygulanır.

6.10 · GELİR VERGİSİ

Gerçek kişilerin kazancı

Gelir vergisi, **gerçek kişilerin** bir takvim yılında elde ettiği kazanç ve iratlardan alınır; oranlar **artan oranlıdır**. Gelir kişisel, yıllık, gerçek ve safidir.

Ticari kazanç

Zirai kazanç

Ücret

Serbest meslek

Menkul sermaye iradı

Gayrimenkul sermaye iradı

Diğer kazançlar

Beyanname	Kim verir?
Yıllık	Yıllık gelirini bildiren mükellef; mart ayı içinde
Muhtasar	Kestiği vergileri bildiren işveren ; izleyen ayın 26'sına kadar
Münferit	Vergisi kesilmemiş gelirini bildiren dar mükellef

6.11 • GİDER YAZMA

Ticari kazançtan ne düşülür?

- ◆ Kazancın elde edilmesi ve sürdürülmesi için yapılan **genel giderler**, kira, personel, reklam, seyahat giderleri
- ◆ İşle ilgili zarar ve tazminatlar, amortismanlar
- ◆ İşletmeyle ilgili vergi, resim ve harçlar

▲ DİKKAT EDİN

Vergi cezaları, para cezaları, gecikme zammı ve faizleri gider yazılamaz. İşletmeyle ilgisi olmayan giderler (ör. nakliye firmasının yatı) de gider sayılmaz.

EĞİTMEN NOTU

Kamyon, çekici, otobüs ve minibüs gibi taşıtların motorlu taşıtlar vergisi gider yazılabilir. Binek otomobilin vergisi ise gider yazılamaz.

6.12 • KURUMLAR VERGİSİ

Şirketlerin kazancı

Kurumlar vergisi; **anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin**, kooperatiflerin, kamu ve dernek-vakıf iktisadi işletmelerinin kazancından alınır.

AKILDA TUTUN

Kurumlar vergisi oranı **%25**'tir. Beyanname, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen **dördüncü ay** içinde verilir ve aynı ay içinde ödenir.

SINAVDA SORULUR

Kanunla kurulan **sosyal güvenlik kurumları** kurumlar vergisinden muaftır.

6.13 · KDV

Katma değer vergisi

KDV 1985'ten beri uygulanır; mal teslimi, hizmet ve ithalattan alınan genel bir tüketim vergisidir. Yükünü **son tüketici** taşır.

Oran	Uygulama
%20	Genel oran
%10	Bazı temel gıda, hizmet ve ürünler
%1	Belirli temel ürünler

- ◆ Beyan dönemi **aylıktır**; beyanname izleyen ayın **28'ine** kadar verilir ve ödenir.
- ◆ Türkiye'den yurt dışına, yurt dışından Türkiye'ye yapılan **uluslararası taşımacılık** ile transit taşımacılık KDV'den **istisnadır**.

▲ DİKKAT EDİN

Eski kitaplarda "KDV oranı %10, dönem üç aylık" yazar. Bu bilgiler **geçersizdir**.

6.14 · DİĞER VERGİLER

MTV, damga ve veraset

Vergi	Bilinmesi gereken
Motorlu taşıtlar vergisi	Mükellefi taşıtın adına kayıtlı olduğu kişi. Her yıl ocak ve temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir.
Damga vergisi	Sözleşme, makbuz gibi kâğıtlar üzerinden alınır; mükellefi kâğıdı imza edendir .
Veraset ve intikal	Miras ya da bağış yoluyla geçen mallardan alınır; 3 yılda, mayıs ve kasımda 6 eşit taksitte ödenir.

SIRADAKİ ADIM

Çalışmaya devam edin

ÜDY Dijital Eğitim Kitabı

Diğer ünitelere geçmek için dokununuz

ÜDY · ODY Deneme Sınavları

Kendinizi denemek için dokununuz

YENİ ÜMİT ÜST DÜZEY YÖNETİCİ KURSU

📍 Camlı Kahve Meydanı, Mareşal Çakmak, Bağcılar
Cd. No: 114/2, 34610 Güngören/İstanbul

☎ (0212) 641 92 94

💬 WhatsApp: 0 530 957 79 13

SOSYAL MEDYA HESABIMIZ

📘 facebook.com/udybelgeleri

EĞİTMEN NOTU

Bu üniteyi tamamladınız. Sınav notlarınızı bir kez daha gözden geçirip deneme sınavıyla kendinizi ölçmenizi öneririz. Başarılar dileriz.